

Kahramanmaraş Depremleri Sonrasında İnternet Sitelerinde Yayınlanan Çocuklarla İlgili Haberlerin Analizi

Hüseyin ARSLAN¹

Ender DURUALP²

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geliş Tarihi : 10/01/2024

Makale Kabul Tarihi : 14/05/2024

Anahtar Kelimeler:

Deprem, Haber, Çocuk, Çocuk hakları, İhlal.

ÖZET

Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremlerden birçok kişi olumsuz etkilenmiştir. Depremden sonra Türkiye’deki tüm medya, rutin yayın akışlarını durdurmuş ve depremle ilgili haberler yapmıştır. Depremle ilgili yapılan haberlerde kamuoyunun dikkatini çeken bir nokta, çocukların haberleştirilmesinde özensiz davranılması olmuştur. Bu araştırmada, Kahramanmaraş depremleri sonrasında internet sitelerinde yayınlanan çocuklarla ilgili haberlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma modelindedir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Google News aracılığı ile elde edilen 160 haber, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, en fazla kayıp/refakatsiz çocuklarla ilgili haberin yapıldığı belirlenmiştir. Kahramanmaraş depremleri sonrasında çocuklarla ilgili yapılan haberlerde, çocuk haklarına yönelik ihlallerin olduğu ve çocukların olumsuz temalarla sunulduğu görülmüştür. Haberlerde açık bir şekilde çocukların kişisel bilgilerinin (ismi, yaşı, görseli, buldukları çevreye dair bilgi, vb.) kullanılmaması gerektiği ve çocukları ilgilendiren haberlerde açık olarak ortaya konan tüm gazetecilik ilke ve kuralların uygulanması önerilmiştir.

Analysis of News on Children Published on Websites After Kahramanmaraş Earthquakes

ARTICLE INFORMATION

Submission Date : 10/01/2024

Accepted Date : 14/05/2024

Keywords:

Earthquake, News, Children, Children’s Rights, Violation.

ABSTRACT

Many people have been adversely affected by the Kahramanmaraş-based earthquakes in Turkey on February 6, 2023. After the earthquake, all media in Turkey stopped their routine broadcasts and reported on the earthquake. One point that attracted the attention of the public in the news about the earthquake was the carelessness in the reporting of children. In this study, the news about children published on the websites after the Kahramanmaraş earthquakes was examined. The research is in qualitative research model. Document analysis method, one of the qualitative research designs, was applied in the study. 160 news obtained through Google News were evaluated using content analysis method. Accordingly, it was seen that the most missing/unaccompanied children were reported. The content of 84 published news stories violates children’s rights. It is also seen that violations of children’s rights were made in 10 news articles in which children were interviewed. A review of the news reports on children in the aftermath of the Kahramanmaraş earthquakes reveals that there were many violations in the news reports and children were presented with negative themes. It was recommended that children’s personal information (name, age, image, information about their environment, etc.) should not be used explicitly in the news and that all journalistic principles and rules should be applied in news about children.

1. Giriş

¹ Bilim Uzm. Denizli Devlet Hastanesi, Denizli/TÜRKİYE. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara/TÜRKİYE. E mail: huseyin.arslan@yahoo.com. ORCID: 0000-0001-5341-3667

² Prof.Dr. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara/TÜRKİYE. E mail: endora2212@hotmail.com ORCID: 0000-0002-6645-6815

Gelişen teknoloji ile birlikte medyanın yaşamdaki yerinin ve öneminin arttığı, dünyanın medyanın yapılandığı bir dünya haline geldiği bilinmektedir (Büyükbaykal, 2014; Çaha, 2020). Bu doğrultuda, teknolojinin sunduğu internet aracılığıyla online gazetecilik, habere ulaşmada geleneksel gazetecilikten daha etkili olmakta ve önemli rol oynamaktadır (Karaaslan, 2018; Kırık ve Taşkıran, 2016). Online gazeteler okurlara birçok avantaj sağlamaktadır. Bunlar zaman ve mekân sınırlaması olmadan haberlerin toplanması, dağıtılması, hızlı erişilebilirlik, güncel haberleri takip edebilme, farklı kaynaklardan haberlerin takip edilebilmesi, haber üretim kısmında da aktif olarak rol alma ve haberin güncellenmesidir. Online haber medyasının sağladığı etkileşimlilik, hipermetinsellik ve çoklu ortam özellikleri (görsel, ses, metin, grafik vb.) okurların geleneksel gazeteciliğe ilgisini azaltmaktadır (Kırık ve Taşkıran, 2016). Bununla birlikte online gazeteciliğin bir takım olumsuz etkileri de vardır. Bunlar; haber ile ticari enformasyon arasındaki sınırların belirsizleşmesi, online içeriğin çok hızlı bir şekilde yayınlanmasından dolayı hatalara daha kolay yol açan bir mecra olması, haber siteleri ya da bloglardaki enformasyona güvenirlilik (Evers, 2010) özel yaşamın gizliliğini ihmal etme, kişisel verilerin güvenliğinin sağlanamaması, yeni medya ortamındaki yoğun reklam içeriği, yanıltıcı etiketleme ve başlıklandırma ve nefret söylemi vb. olarak örneklendirilebilir (Bayraktutan ve Binark, 2013). Özellikle çocukların hem zihinsel hem de bedensel olarak tam erginliğe erişmemiş olmaları onları, kitle iletişim araçlarının sözü edilen olumsuz etkilerine daha açık hale getirmektedir (Uzun, 2014).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, 18 yaşına kadar her insan çocuktur (United Nations, 1989), bu sözleşme tüm çocukların korunmasını, hayatta kalmasını ve gelişmesini sağlamak için küresel standartlar oluşturmaktadır (Theis, 2018). Çocuk ve çocukluğa günümüzde geçerli olan bakış açısı, gelişimsel bakış açısıdır. Gelişimsel bakış açısına göre kendine has özellikleri olan çocukluk dönemi, birey için bir potansiyeli gösterir ve yetişkinlikten ayrı bir biçimde değerlendirme gerektirir. Bu bakış açısında dikkat çeken yönler, çocuğun yetişkinliğe kıyasla tamamlanmamış bir birey olması ve çocukluğu yetişkinliğe geçiş dönemi olarak ortaya koyuyor olmasıdır (Erdiller vd. 2018; Santrock, 2010). Çocuklar fiziksel ve psikolojik zararlara karşı yetişkinlerden daha savunmasızdır (Berk ve Meyers, 2016). Çocuk olmak, özünde risk altında olmak anlamına gelmektedir (Goldstein, 1977).

Çocukluğun yetişkinlikten farklı bir dönem olarak tanımlanması (Erbay, 2019) ve özel gereksinimlerinin olduğu düşüncesi çocuk haklarının ortaya çıkmasının temelini oluşturmuştur (Kurt, 2016). Çocuk Hakları, 18 yaşının altındaki tüm insanların doğal hakları ve temel özgürlükleridir. Bu haklar, çocuğun ebeveyninin/yasal vasisinin ırkına, rengine, cinsiyetine, mezhebine veya diğer statüsüne bakılmaksızın her çocuk için geçerlidir. Çocuklar ve gençler, yetişkinlere tanınan genel insan haklarına sahip olmakla birlikte kendilerinin ihtiyaçlarını içeren özel haklara sahiptir. Çocuklar yardıma muhtaç objeler ya da ebeveynlerin malları değildirler. Onlar insandır ve kendi haklarının öznesidir (Bharti ve Singh, 2021). Gelişen çocuk hakları da medya ve gazetecilikte çocuk odaklı olma anlayışını geliştirmiştir (Ulusoy, 2019; Uzun 2014).

Bir gazetecilik türü olarak ele alınacak olursa afet haberciliğinin, henüz yeni bir alan olduğu görülmektedir (Kütükoğlu, 2021). Türkiye'de 6 Şubat 2023'te meydana gelen depremlerden sonra gözden geçirilen Afet Haberciliği Rehberi'nde ise çocuk hakları ve mahremiyetinin gözetilmesi, çocuk görüntü ve bilgilerinin açıkça ortaya konmaması gerektiği aktarılmıştır (Aydeniz, 2023). Afet durumlarında gazeteciler çocukların üstün yararını gözetmeli, mümkün mertebe haberleştirme izni almalı, çocuğun kimlik bilgilerinin verilmesi konusunda dikkatli olmalı, kendilerini iyi tanıtmalı, haber ve röportaj için zaman tanımalı, yanlış beklentileri sebep olmamalı, umut verici öyküleri odaklanmalı ve bilgi almak için direkt hareket etmek yerine çocuklarla oyun veya beraber zaman geçirmek yoluyla iletişime geçmelidir (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF], 2007). Afet durumlarında uygulanacak gazetecilik ilkeleri belirgin olmasına rağmen bu ilkeleri hiçe sayan haberler medyada yer almaktadır (Akgül, 2017; Usta ve Yükseler, 2021). Haberlerde çocuklar genellikle savaşların, kazaların veya doğal afetlerin en büyük mağdurları olarak sunulmaktadır (Ponte, 2007). Haber yapım süresince çocuklara dair tüm mağduriyetleri gidermek ve çocuk dostu bir yaklaşım sergilemek için çocuk odaklı habercilik anlayışı geliştirilmiştir.

Çocuk odaklı habercilik, haber hazırlama ve sunma aşamalarında çocukların ilgili yasa ve sözleşmelerdeki haklarının gözetilmesi anlamına gelmektedir (Fırat, 2016). Çocuk odaklı habercilik anlayışında çocuk, hakları olan ve özgürlük sahibi birey olarak görülmektedir. Haberlerde çocuğun özne olarak yer alması amaçlanmaktadır. Çocuğun yaşadıklarına çocuk hakları sorumlulukları çerçevesinde bakılmaktadır. Çocuk hakları ve özgürlükleri bağlamında farkındalık yaratacak şekilde haber üretilmektedir. Hak ihlalleri takip edilmektedir ve bunlar görünür kılınmaktadır. Hak ihlallerinin engellenmesi ve bu konuda politika çalışmaları yapılmasında sorumlu davranılmaktadır. Bir çocuk hak ihlaline uğradığında, çocuğu daha fazla mağdur etmeyecek şekilde haberler oluşturulmaktadır. Çocuğun kendi sorunları ve çevresindeki sorunlara dair görüşleri alınmaktadır ve haberlerde yer verilmektedir. Çocuk pozitif haberlerin de öznesi konumuna getirilmektedir. Haber üretim sürecinde çocuğun nasıl etkileneceği sorgulanmaktadır (Aktaş-Salman, 2019). Hem ulusal hem de uluslararası alanda faaliyet gösteren pek çok yayın kuruluşu ve sivil toplum örgütü, haber yapılırken çocuk haklarının gözetilmesine ilişkin rehberler ve etik ilkeler belirlemiştir. Dünyaca ünlü yayın kuruluşu British Broadcasting Corporation çocuklara ilişkin yayın ilkeleri, çocuk koruma politikaları, çocukların rızaları, çocuklar ve gençlerin katkıları, kimlik gizleme, internette çocukların korunması, internet içeriği ve linkler gibi konularda meslek elemanları ve vatandaşlara ilişkin bir kaynak hazırlamıştır (British Broadcasting Corporation [BBC], 2009). Basın İlan Kurumu Genel Kurulu'nun 1994 yılında aldığı kararla düzenlenen Basın Ahlak Esasları'nda ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin oluşturduğu Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde çocuklara yönelik yayın ilkeleri belirtilmiştir (Basın İlan Kurumu [BİK], 1994; Türkiye Gazeteciler Cemiyeti [TGC], 1998).

Ne yazık ki sayıları ve oranları yıllara ve bölgelere göre değişiklik gösterse de dünya üzerindeki çocukların büyük bir kısmı, en temel haklarının ihlal edildiği bir dünyada yaşamış ve yaşamaktadır. Öyle ki, gelişen teknolojiye, çeşitlenen imkânlarla, hızlı ve aktif haberleşme ağına karşın bugün milyonlarca çocuğun en temel hakları, tüm insanlığın gözleri önünde ihlal edilmektedir (Gilbert ve vd. 2009; Uluslararası Mülteci Hakları Derneği [UMHD], 2020; Fikir ve Sanat Atölyesi Derneği Çocuk Hakları Merkezi [FISA], 2022; UNICEF, 2023). Bununla birlikte çocukların dijital çağdaki yaşamları, değişen medya ve iletişim ortamındaki riskler ve fırsatlar hakkında yeni sorunlar gündeme getirmektedir (Livingstone, 2016; Rogow ve Scheibe, 2008).

Medyada çocukların nasıl yer aldığına için günümüze kadar çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Karataş'ın (2022) deprem sonrası haberleri incelediği çalışmasında depremde hayatını kaybeden ve deprezede çocukların açık bir şekilde isim ve fotoğraflarının kullanıldığı, sansasyonel bir dil kullanıldığı, haber başlıklarında acı ve yürek sızlatan gibi dramatikleştirilmiş kelimelere yer verildiği, içerikte ise "yürek sızlatan bir hikaye" ve "cansız beden" gibi ifadelerin aktarıldığı, ana akım medyaya kıyasla alternatif medyada çocuk odaklı yayıncılık ilkelerine daha çok dikkat edildiği görülmüştür. Erdem ve Kaynar'ın (2022) benzer bir çalışmasında çocuklarla ilgili çeşitli hak ihlalleri tespit edilmiştir. Buna göre haber başlıkları, girişleri ve görsellerinde "öksüz/yetim çocuk", "mucize çocuk" ve "kurtarıcı çocuk" mitler kullanılmış, çocukların kişisel bilgileri isimleri, adresleri, aileleriyle ilgili detaylar, hem enkaz altında hem de ambulanstaki çocuk görselleri açıkça sergilenmiş ve çocuklarla ilgili kurulan cümlelerde edilgen bir yapının hâkim olduğu görülmüştür. Koman ve Özkan (2018) araştırmasında haberlerde çocukların gerçekleşen durumla ilgili dramatik bir unsur olarak yer aldığı sonucunu bulmuştur.

Özmen (2012), çocukların medyada yetişkinlerde aynı oranda temsil edilmediği ve haberlere konu olduklarında şiddet ya da kazaya uğramış sessiz ve pasif "kurbanlar" veya şiddet ve oluşabilecek tehlikenin kaynağı ya da öznesi konumunda gösterildiği sonucuna ulaşmıştır. Fırat'ın (2016) araştırmasında incelenen haberlerin %79'unun adliye/polis kategorisinde yer aldığı ve %79,5inde çocukların 'mağdur' ya da 'suç odağı' olarak nitelendiği görülmektedir. Böylece çocukların daha çok 'olumsuz' olarak tanımlanırılabilir haberlere konu edildiği belirlenmiştir. Söz konusu haberlerin %73'ünde ise farklı etik ihlaller tespit edilmiştir. Tok ve ark.'nın (2019) inceledikleri haberlerin analizi sonucunda, çocukların hayatını kaybettiği durumlarda veya bir cinayete tanık olduklarında adlarının

açık bir şekilde belirtildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte yaşanan ölümün hakların ölümü anlamına geldiği çıkarımı elde edilmiştir. Diğer haber durumlarında ise kişisel bilgiler dolaylı olarak okuyucularla buluşturulmuştur. Ulusoy'un (2019) yaptığı çalışmada, çocukların yerel basında da yaygın basında olduğu gibi yeterince yer bulamadığı, çocukların seslerinin alternatif mecralarda da işitilemediği belirlenmiştir. Tutar'ın (2014) çalışmasında, incelenen 96 haberin 43'ünün Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak değerlendirildiği ve çocuğun konumunu pozitif olarak niteleyen kültür, sanat, eğitim ve sağlık temalarında yayınlanmış haberlerden oluştuğu tespit edilmiştir. Buna karşın haber metinlerinin çoğunda ilk bakışta olumlu bir tutumun olmasına rağmen, metinlerin içeriğinde bu duyarlılığı dikkate almadan çocuğun habere materyal oluşturduğu görülmüştür. Çocuklar çoğunlukla haberlerde edilgen-pasif olarak temsil edilmiştir ve yetişkinlere kıyasla alt bir konuma yerleştirilmiştir. Altınova ve Altuntaş'ın (2015) çalışmasında, son bir yılda yayınlanan haberler incelenmiştir. Buna göre risk altındaki çocuklarla ilgili haberlerin genel haber sayısına göre daha az olduğu bulunmuştur. Çocuklar genellikle şiddet mağduru olarak yer almış ve en çok şiddet haberlerine konu olmuştur. Çocukların ikinci olarak en fazla yer aldığı haber konuları olarak cinsel sömürüye, tacize ve tecavüze maruz kalma, en az yer aldığı haber konusu ise çocuk işçiliğidir. Yapılan çalışmalarda az sayıda çalışmanın, internet haber sitelerindeki haberleri incelediği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda bu çalışma, diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Ayrıca risk altındaki çocukların medyada nasıl yer aldığı incelenmesinin sağlık, eğitim, medya vb. birçok disipline katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı, Kahramanmaraş depremleri sonrasında internet sitelerinde yayınlanan çocuklarla ilgili haberlerin incelenmesidir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında internette yayınlanan çocuklarla ilgili haberlerin incelendiği bu çalışma, nitel araştırma modelindedir. Nitel araştırmalar görüşme gözlem ve içerik analizi gibi kalitatif yöntemlerle verilerin elde edildiği algıların ve olayların doğal seyrinde bütüncül ve gerçekçi olarak ortaya konmasını sağlayan araştırmalardır (Karaca, 2021). Çalışmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemi uygulanmıştır. Doküman analizinde veriler çeşitli dokümanlardan toplanır, gözden geçirilir, sorgulanır ve analiz edilir (Sak vd. 2021).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmaya alınacak haberlerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Google News aracılığı ile 6 Şubat 2023 ve 5 Mart 2023 tarihleri arasında internet haber sitelerinde yer alan çocuklarla ilgili haberler belirlenmiştir. İlgili tarihler arasında "çocuk" etiketiyle aranan 368 habere ulaşılmıştır. Bu haberlerden her hafta 40 haber olmak üzere dört haftalık süreçte toplam 160 haber çalışma grubuna alınmıştır. Haberler H1, H2, H3... H160 şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 1. Haber sitelerinin yayın türleri (n= 160)

	n	%
Ulusal	154	96,2
Yerel	6	3,8

Tablo 2. Haberlere konu olan iller (n= 64)

	n	%
Hatay	18	11,3
Adıyaman	16	10
Kahramanmaraş	16	10
Gaziantep	6	3,8

Araştırma Makalesi		
Diyarbakır	3	1,9
Malatya	3	1,9
Adana	2	1,3

*96 haberde il belirtilmiştir.

*Haberlere konu olan illerin tüm haberlere oranı tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. Haber Başlıklarında En Çok Kullanılan Kelimeler (n=203)

	n	%
Çocuk	85	5,42
Çocuklar	35	2,23
Depremzede	34	2,17
Enkaz	29	1,78
Deprem	20	1,27

*Haber başlıklarında en çok kullanılan 5 kelime ve bu kelimelerin her birinin diğer kelimelere oranı tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. En Çok Haberin Yer Aldığı İlk 5 İnternet Haber Sitesi (n=75)

	n	%
Anadolu Ajansı	23	14,4
Cumhuriyet	16	10
Bianet	13	8,1
Hürriyet	12	7,5
NTV	11	6,9

*En Çok Haberin Yer Aldığı İlk 5 İnternet Haber Sitesindeki haber sayıları ve her bir sitedeki haber sayısının tüm haberlere oranı tabloda sunulmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri “Haber Analiz Formu” ile elde edilmiştir. Bu form için beş alan uzmanından (çocuk gelişimci/akademisyen, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, haber spikeri ve avukat/akademisyen) uzman görüşü alınmıştır. Elde edilen geri dönüşlere göre form gözden geçirilmiş ve son şekli verilmiştir. Haber Analiz Formu’nda haberlerle ilgili genel bilgiler ve haberlerin çocuk haklarını ihlal edip etmediği ile ilgili sorular bulunmaktadır.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. İçerik analizi metinlerin belirli bir sistematik içinde kavramsal ve kategorik olarak analiz edilmesidir (Güler, Halıcioğlu ve Taşğın, 2015).

3. Bulgular

Tablo 5. Haberlerde Çocuk/Çocukların Nicelik Bakımından Bulunma Durumu (n=160)

	n	%
Bireysel	50	31,2
Grup	110	68,8

Tablo 5’de görüldüğü gibi çocukların 50’si bireysel 110’u ise grup şeklinde haberlerde yer almıştır.

H8: “152. Saatte bir çocuk daha kurtarıldı.”(bireysel)

H62: “296. Saatte çıkartılan çocuk kurtarılamadı.” (bireysel)

H146: “Annesi, eşi, 3 çocuğu ve kayınvalidesini kaybetti, kayıp kızını arıyor.” (bireysel)

Araştırma Makalesi

H5: “Afet sonrası çocuklarla doğru iletişim.” (grup)

H41: “Bakan Yanık’tan refakatsiz çocukların durumuna ilişkin açıklama.” (grup)

H104: “TRT Çocuk’un sevilen kahramanlarından depremzede çocuklara moral ziyareti.” (grup)

Tablo 6. Bireysel Olarak Haberlere Konu Olan Çocukların Cinsiyeti (n= 50)

	n	%
Kız	30	60
Erkek	20	40

Tablo 6’da görüldüğü gibi bireysel haberlere konu olan 30 kız ve 20 erkek çocuk vardır.

Tablo 7. Bireysel Olarak Haberlere Konu Olan Çocukların Yaşları (n= 50)

	n	%
0-3	9	18
4-6	9	18
7-11	19	38
12-15	10	20
16-18	3	6

Tablo 7’de görüldüğü gibi 0-3 yaşında 9, 4-6 yaşında 9, 7-11 yaşında 19, 12-15 yaşında 10 ve 16-18 yaş arasında 3 çocuk haberlere bireysel olarak konu olmuştur.

Tablo 8. Haberlerin Teması (n= 160)

	n	%
Kayıp/refakatsiz çocuk	33	20,6
Kurtarılma	31	19,4
Psikososyal destek çalışmaları	24	15,0
Ailelere öneriler	21	13,1
Kurum ve uzmanlara öneriler	18	11,3
Maddi destek	8	5
Vefat	8	5
Diğer	17	10,6

Tablo 8’de görüldüğü gibi haberlerde 33 kayıp/refakatsiz çocuk, 31 kurtarılma, 24 psikososyal destek çalışmaları, 21 ailelere öneriler, 18 kurum ve uzmanlara öneriler, 8 maddi destek, 8 vefat teması işlenmiştir.

H6: “Ailesine ulaşamayan kaç çocuk var?”(kayıp/refakatsiz çocuk)

H120: “120. Refakatçisiz depremzede 4 çocuk, DNA testiyle ailelerine teslim edildi.” (kayıp/refakatsiz çocuk)

H8: “152. Saatte bir çocuk daha kurtarıldı.” (kurtarılma)

H76: “Adıyaman’da depremin 207. Saatinde 12 yaşındaki çocuk kurtarıldı.” (kurtarılma)

H71: “Depremzede çocuklar Çankırı’daki çocuk akademisinde moral buluyor.” (psikososyal destek çalışmaları)

Araştırma Makalesi

H87: “TRT çocuk’un sevilen kahramanlarının maskotlarıyla depremzede çocuklara moral etkinliği düzenlendi.” (psikososyal destek çalışmaları)

H109: “Çocuklar ekrandan ve sosyal medyadan uzak tutulmalı.” (ailelere öneriler)

H160: “Deprem travması sonrası çocukların iyileşmesi için ipuçları” (ailelere öneriler)

H84: “Deprem bölgesindeki çocuklar tahliye edilip yakınlarına ulaştırılmalı.” (Kurum ve uzmanlara öneriler)

H85: “Diyarbakır çocuk hakları ağı: çadırlarda temel ihtiyaçlar yetersiz.” (Kurum ve uzmanlara öneriler)

H103: “Depremzede çocuklar için Darüşşafaka’ya destek.” (Maddi destek)

H154: “THY’nin "Tek Yürek" isimli 400’üncü uçağı depremzede çocuklar ve aileleri için havalandı.” (Maddi destek)

H10: “Depremin 122’nci saatinde enkazdan çıkarılan 13 yaşındaki çocuk hayatını kaybetti” (Vefat)

H62: “296. saatte çıkartılan çocuk kurtarılamadı.” (Vefat)

H74: “3 yaşındaki bir çocuğun enkazların arasında kalmış bir spor aletiyle oynaması yürekleri dağladı.” (Diğer)

H159: “Koruyucu aileliğe ilgide büyük artış yaşanıyor!” (Diğer)

Tablo 9. Haberlerde Çocuk/Çocukların Görselinin Kullanım Şekli (n= 85)

	n	%
Buzlanmış/tanınmayacak şekilde	11	12,9
Açık/tanınacak şekilde	74	87,1

Tablo 9’da görüldüğü gibi 85 haberde çocuk/çocukların görselleri kullanılmıştır. Bu çocuk görsellerinin 11’i buzlanmış 74’ü ise açık/tanınacak şekilde haberlerde yer almıştır.

Tablo 10. Haberlerde Çocuk/Çocukların İsimlerinin Kullanım Şekli (n= 42)

	n	%
Açık	40	95,2
İsim açık, soy isim harf ile	1	2,4
İsim ve soy isim baş harf	1	2,4

Tablo 10’da görüldüğü gibi çocukların isimleri 40 haberde açık olarak yer almıştır.

Tablo 11. Haberlerdeki İhlal Türleri (n= 183)

	n	%
Çocukların açık olarak görselinin kullanılması	74	40,4
Çocukların açık olarak isimlerinin kullanılması	40	21,9
Çocukların fiziksel çevreleri ile ilgili bilgi verilmesi	34	18,6
Çocukların ailelerine ilişkin bilgi verilmesi	18	9,8
Uygun olmayan haber dili kullanılması	17	9,3

*İhlal tespit edilen haber sayısı 84’tür.

Araştırma Makalesi

Tablo 11’de görüldüğü gibi 84 haberde ihlal tespit edilmiştir. Analizler sonucunda bir haberde birden fazla ihlal gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca 74 haberde çocukların açık olarak görseli, 40 haberde çocukların açık olarak ismi, 34 haberde çocukların fiziksel çevreleri ile ilgili bilgi, 18 haberde çocukların ailelerine ilişkin bilgi ve 17 haberde uygun olmayan haber dili kullanılmıştır.

H102’de çocuğun bulunduğu fiziksel çevre hakkında görseller kullanılmıştır.

H110: “Dulkadiroğlu ilçesi Doğukent Mahallesi’nde ikamet eden .... ailesi, merkez üssü Kahramanmaraş’ın Elbistan ilçesi olan depreme evlerinde yakalandı.” (Çocukların fiziksel çevreleri ile ilgili bilgi verilmesi)

H17: “Bu arada ... kurtarıldıktan sonra kendisini gözyaşları içinde bekleyen ablasına sarıldı.” (Çocukların ailelerine ilişkin bilgi verilmesi)

H30: “...’dan 3 saat önce annesi .... da Taşköprü Belediyesi itfaiye ekipleri tarafından aynı binadan kurtarılmıştı.” (Çocukların ailelerine ilişkin bilgi verilmesi)

H27: “Enkaz altındaki çocuk yaşadığı acıyı Kelime-i Tevhid ile hafifletti!” (Uygun olmayan haber dili kullanılması)

H35: “Enkazın altında kalan 5 yaşındaki çocuk herkesi ağlattı: 'Çok üşüyorum baba.'” (Uygun olmayan haber dili kullanılması)

Tablo 12. Çocuklarla Yapılan Röportajlardaki İhlal Türleri (n= 17)

	n	%
Çocuk ve ailesinden rıza alınıp alınmadığına dair bilgi	10	58,8
Çocuğun yanında güvendiği birinin olmaması	3	17,6
Çocukların gelişimine uygun olmayan soru sorulması	2	11,8
Röportaj ortamının güvenli olmaması	2	11,8

*Çocukla röportaj yapılan haber sayısı 10’dur.

Tablo 12’de görüldüğü gibi 10 haberde çocuklarla röportaj yapılmıştır. Bu 10 röportajda çocuk ve ailesinden rıza alınıp alınmadığına dair bilgi yer almamıştır. Ayrıca 3 haberde çocuğun yanında güvendiği birinin olmadığı, 2 haberde çocukların gelişimine uygun olmayan soru sorulduğu ve 2 haberde de röportaj ortamının güvenli olmadığı tespit edilmiştir.

H18: “Babaya ben burada iyiyim de. Abiler beni enkaz altından çıkaracak de tamam mı?” (Çocukların gelişimine uygun olmayan soru sorulması)

H20: “Bir damacana suyu içebilecek misin?” (Çocukların gelişimine uygun olmayan soru sorulması)

H18de röportaj çocuk enkaz altında iken H20de röportaj çocuk sedyede iken yapılmıştır.

4. Tartışma

Kahramanmaraş depremleri sonrası internette yer alan çocuklarla ilgili haberlerde çocukların 50’si bireysel 110’u ise grup şeklinde yer almıştır. Uluslararası Çocuk Hakları Bilgi Ağı’na göre çocukların risk altında olduğu düşünülen durumlarda, bireysel olarak bir çocukla ilgili değil çocukların genel durumu ile ilgili haber yapmak gereklidir (Child Rights International Network [CRIN], 1989). Araştırmada bireysel olarak çocuğun yer aldığı haberlerin bu ilkeye uymadığı görülmektedir.

İncelenen haberlerde bireysel olarak haberlere olan konu olan 30 kız ve 20 erkek çocuk vardır. Özmen’in (2012) çalışmasında, bireysel haberlere konu olan 18 kız ve 20 erkek çocuk olduğu belirlenmiştir. Fırat’ın (2016) araştırmasında ise incelenen 122 haberin 56’sı kız çocuklarıyla, 55’i ise erkek çocuklarıyla ilgilidir. İncelenen haberlere ve araştırmalara bakıldığında, her iki cinsiyetle ilgili haberlerin var olduğu görülmektedir.

Araştırma Makalesi

Afet sonrası internette yer alan çocuklarla ilgili haberlerde en çok 7-11 yaş arasındaki çocuklar haberlere konu olmuştur. Literatürde haberlere konu olan çocukların yaşlarının araştırıldığı çalışmalar sınırlıdır. Sonuçta 0-18 yaş arasındaki bireylerle yapılan her haberde gazetecilik ve çocuk hakları ilkeleri göz önüne alınmalıdır.

Söz konusu haberlerde kayıp/refakatsiz çocuk, kurtarıma ve vefat temalı haberlerin, tüm haberlerin neredeyse yarısını oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tatal-Cheviron (2011) çocukların kayıp olma, suça itilme, istismara uğrama ve vefat etme gibi sansasyon yaratacak biçimde medyada yer aldığını belirtmektedir. Tok ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada, çocukları inceledikleri 65 haberin 19'unda savaş mağduru ve 16'sında istismara uğramış olarak ele alındığını belirtmiştir. Özmen'in (2012) ve Ulusoy'un (2019) çalışmalarında, çocuklar haberlerde en çok mağdur olarak yer almıştır. Tutar'ın (2014) araştırmasında, incelenen gazete haberlerinin yarısından fazlasında çocuklar olumsuz temalarla (cinsel taciz, suça karışma, çocukların tüketim amaçlı kullanımı vb.) haberleştirilmiştir. Mazzarella (2007) televizyon haberlerinde çocukları ilgilendiren haberlere çok yer verilmediğini ve çocukların suça süreklenme durumunda veya kurban olduğu durumlarda haberleştirildiğini belirtmiştir. Dünyanın farklı bölgelerindeki haberleri derleyen bir çalışmada ise Avrupa'daki çocuklarla ilgili haberlerde, en çok sırasıyla pedofili, risk altındaki çocuklar, eğitim, bilim ve ünlü çocuklar konuları işlenmişken Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki haberlerde savaş, zulüm veya felaket mağduru çocuklar, tıbbi dikkatsizlik, çocuk asker, çocukların yoksulluğu, terk edilmiş ve ihmal edilmiş çocuk konuları işlenmiştir (Ponte, 2005). Araştırmanın bu bulgusu literatürle uyumludur.

Araştırmaya dâhil edilen haberlerde, çocukların görsellerinin neredeyse tamamı açık/tanınacak şekilde paylaşılmıştır. Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda da çocuklarla ilgili haberlerde yer alan çocuk görsellerinin açık olarak yer aldığı bulgulanmıştır (Fırat, 2016; Erdem ve Kaynar, 2022; Karataş, 2022; Ulusoy 2019). İlgili haberlerde çocukların isimlerinin neredeyse tamamı açık şekilde paylaşılmıştır. Ulusoy'un (2019) yaptığı çalışmanın bulgusu, araştırmamızın bulgusuyla örtüşmektedir. Özmen'in (2012) çalışmasında ise haberlerin çoğunda çocuğun kimlik bilgileri saklanmıştır. Bariz bir şekilde kamu yararı olmadığı sürece, çocukların görsel olarak ya da başka bir şekilde kimliklerinin ortaya çıkması engellenmelidir (CRIN, 1989).

Yapılan analizler sonrasında haberlerin yarısından fazlasında ihlal olduğu, ihlal yapılan haberlerde ise çoklu ihlallerin bulunduğu görülmektedir. Fırat'ın (2016) araştırmasında incelediği haberlerin %77'sinde etik ihlaller bulunmaktadır. Erdem ve Kaynar'ın (2022) araştırmasında çocuklar haberlerde, kendi haklarının özneleri olarak değil, olayın nesnesi konumuna indirgenmiştir. Bunun yanı sıra çocukların temsilinde birçok kalıp yargı/mit kullanılmıştır. Altınova ve Altuntaş'ın (2015) araştırmasında çocukların medyada temsili, zavallı, aciz, yardıma muhtaç olarak ya da cani, ahlaksız, sosyal dışlama, damgalama oluşturacak biçimdedir. Tutar'ın (2014) araştırmasında incelenen gazete haberlerinde çocuklar haberin öznesi ve nesnesi konumuna yerleştirilerek konu edilirken, genellikle çocuğun yüksek yararı yerine haber değeri ön plana geçerek haberin kurgulandığı görülmektedir. Usta ve Yükseler (2021) İzmir Seferihisar depremi sonrasında yaptıkları çalışmada kurtarma ekiplerinin özverili çalışmaları sonucu çıkarılan çocukların kurtarma görüntülerinin medyada yer almasında herhangi bir kamu yararı bulunmadığını belirtmiştir ve aynı zamanda çocuğun yüksek yararı da söz konusu olmadığından bu tarz haberlerin yayınlanmasının etik açıdan yanlış bir tutum olarak değerlendirmiştir. Özmen (2012) araştırmasında 81 haberin 48'inde çocukların fiziksel çevresi ile alakalı bilgi verilmiştir. İsveç'teki bir gazetenin incelendiği çalışmada, haberlerin çoğunluğunun çocukları ya tarafsız bir şekilde ya da mağdur olarak tasvir ettiğini göstermektedir (Dietmann ve Raij, 2021). Singapurda yapılan bir medya analizi çalışmasında ise medyada çocukların, ailenin veya toplumun yetişkin üyeleri tarafından korunması gerektiği düşüncesi olduğu sonucu çıkarılmıştır (Ebbeck ve Warriier, 2014).

Çocuklarla röportaj yapılan haberlere bakıldığında ise haberlerin tümünde ihlal tespit edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Özmen (2012) araştırmasında incelediği 27 haberde 8'inde çocuğun gelişimine

uygunsuz soru sorulduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde, çocuklarla röportaj yapılan haberlerin analiz edildiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür.

5. Sonuç ve Öneriler

Kahramanmaraş depremleri sonrasında çocuklarla ilgili internette yapılan haberler incelendiğinde, haberlerde birçok ihlalin olduğu ve çocukların olumsuz temalarla sunulduğu görülmüştür. Araştırma sonuçları ışığında şu öneriler verilebilir:

Haberlerde açık bir şekilde çocukların kişisel bilgileri (ismi, yaşı, görseli, buldukları çevreye dair bilgi, vb.) kullanılmamalıdır.

Haberlerde çocuklar uygun olmayan haber diliyle sunulmamalıdır.

Haberlerde çocuklar olumsuz temalarla sunulmamalıdır.

Çocuklarla röportaj yapılırken çocuktan ve ailesinden izin alınmalıdır.

Çocukları ilgilendiren haberlerde açık olarak ortaya konan tüm ilke ve kuralların uygulanması gereklidir.

Çocuk dostu kurum ve sivil toplum kuruluşlarının ihlal tespit edilen haberleri şikâyet etmeleri ve bunların takipçisi olmaları gereklidir.

Gazetecilikle ilgili bölümlerde çocuk odaklı habercilik dersleri müfredata eklenmelidir.

Deprem sonrasında çocukları ilgilendiren haberlerin daha çok araştırılması gereklidir.

Deprem sonrasında çocukları ilgilendiren haberlerde ihlalleri tespit etmek için daha fazla kriter eklenebilir.

Deprem haberlerinden etkilenen çocukların gelişimlerini desteklemek için müdahale programları oluşturulabilir.

Kaynakça

- Akgül, S. K. (2017). Olağanüstü durumlar, iletişim ve habercilik yaklaşımları. *Trt Akademi*, 2(3), 6-47.
- Aktaş-Salman, U. (2019). *Haberde çocuk çocuk odaklı habercilik elkitabı*. İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- Altınova, H. H., ve Altuntaş, O. (2015). "Türkiye'de risk altındaki çocukların ana akım basında temsili", *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 3(2), 59-69.
- Aydeniz, H. (2023). *Afet haberciliği rehberi*. Medya Okuryazarlığı. <https://bik.gov.tr/wp-content/uploads/2021/11/basin-ahlak-esasları-hakkında-129-sayılı-genel-kurul-kararı.pdf>
- Basın İlan Kurumu. (1994). *Basın ahlak esasları hakkında 129 sayılı genel kurul kararı*. <https://bik.gov.tr/wp-content/uploads/2021/11/basin-ahlak-esasları-hakkında-129-sayılı-genel-kurul-kararı.pdf>
- Bayraktutan, G. ve Binark, M. (2013). *Ayin karanlık yüzü: yeni medya ve etik*. İstanbul: Kalkedon.
- Berk, L. E. & Meyers, E. (2016). *Infants, children, and adolescents*. ABD: Pearson.
- Bharti, J., & Singh, H. (2021). Child rights & human rights: review. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research*, 7(12), 218-224.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu. (2007). *Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları*. <https://www.unicef.org/turkiye/media/3966/file/%C3%87OCUK%20HAKLARI%20VE%20GAZETE%20C4%B0L%20C4%B0K%20UYGULAMALARI%20HAK%20TEMELL%20C4%B0%20PERSPEKT%20C4%B0F.pdf>
- British Broadcasting Corporation. (2009). Çocuklar. <https://www.bbc.co.uk/turkish/ilkelere/ch9.pdf>
- Büyükbaykal, C. I. (2014). *Küreselleşme ve küresel çağda medya*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Child Rights International Network. (1989). *Children's rights and media: guidelines and principles for reporting on issues involving children*. <https://archive.crin.org/en/library/publications/childrens-rights-and-media-guidelines-and-principles-reporting-issues-involving.html>
- Çaha, Ö. (2020). Yeni medya ve değişen toplumsal hareketler. *Bilişim Teknolojileri ve İletişim*. <https://doi.org/10.53478/TUBA.2020.018>
- Dietmann, E., ve Raij, E. (2021). Barn fâr synas men inte höras: en kvantitativ innehållsanaly av barnets röst i Aftonbladet, Institutionen för kommunikation och medier. Lunds universitet.
- Ebbeck, M. ve Warriar, S. (2014). Children's rights: television programmes aired in Singapore. *Early Child Development and Care*, 184(1), doi:10.1080/03004430.2013.773991
- Erbay, E. (2019). *Çocuk hakları*. İstanbul: Yeni İnsan.
- Erdem, B. N., ve Kaynar, A. (2022). "Sesimizi duyan var mı?": İzmir depremi konulu televizyon haberlerinde çocukların temsili. *Selçuk İletişim*, 15(2), 737-766. doi:10.18094/josc.1113783
- Erdiller, Y. B., Erdemir, E., ve Erbil, F. (2018). Çocuk ve çocukluk: okulöncesi öğretmen adayları anlatıyor. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*. 6(3), 284-312. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s14m
- Evers, H. (2010). Televizyon Haberciliğinde Etik. B. Çaplı & H. Tuncel (Ed.), *İnternet haberciliği: Yeni etik sorunlar mı?* içinde. (ss. 45-59). Fersa Yayıncılık.

Fırat, F. (2016). Çocuk odak 'sız'habercilik: internet gazetelerinde çocuk içerikli haberlerin sunumu ve etik ihlaller. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(2), 817-833.

Fikir Ve Sanat Atölyesi Derneği Çocuk Hakları Merkezi. (2022). *Türkiye'de Çocuğun Yaşam Hakkı İhlalleri*. https://chm.fisa.org.tr/wp-content/uploads/2023/04/yasam_hakki_rapor-1.pdf

Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., ve Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68-81. doi:10.1016/S0140-6736(08)61706-7

Goldstein, J. (1977). Medical care for the child at risk: On state supervision of parental autonomy. *The Yale Law Journal*, 86(4), 645-670.

Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşğın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin.

Karaaslan, İ. A. (2018). Online gazeteciliğe geçişte değişen haber tüketim pratikleri: Yetişkinler üzerine bir araştırma. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 12(30), 241-259.

Karaca, S. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Gazi.

Karataş, E. O. (2022). Çocuk odaklı haberlerin ana akım ve alternatif medyada sunumu: İzmir depremi örneği. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 5(2), 302-326. doi:10.33464/mediaj.1170727

Kırık, A. M., ve Taşkiran, İ. (2016). Gazetecilerin sosyal medyayı haber kaynağı olarak kullanımı: medya profesyonellerinin bakış açılarını tespit etmeye yönelik bir araştırma. *Intermedia International*, 3(4), 213-241. doi:10.21645/intermedia.2016319269

Koman, E. ve Özkan, Ş. (2018). *Türkiye yazılı basının da çocukların temsili*. Hrant Dink Vakfı. <https://hrantdink.org/attachments/article/1542/Turkiye-yazil-basininda-cocuklarin-temsili.pdf>

Kurt, S. L. (2016). Çocuk haklarına ilişkin temel uluslararası belgeler ve Türkiye uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(36), 99-127. doi:10.21560-spcd.28915-227835

Kütükoğlu, E. (2021). Afet gazeteciliğine gündem belirme kuramı ve İzmir depremi haberlerinden bakış. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 4(2), 211-233. doi:10.33464/mediaj.994871

Livingstone, S. (2016). Reframing media effects in terms of children's rights in the digital age. *Journal of Children and Media*, 10 (1): 4-12. doi: 10.1080/17482798.2015.1123164

Mazzarella, S. R. (2007). Encyclopedia of Children, Adolescents, and The Media. In J. J. Arnett (Ed.), *News, Portrayals Of Children And Adolescents* (pp. 625-626). ABD: Sage.

Özmen, Ş. Y. (2012). Çocuğun adı yok: Televizyon haberlerinde çocuğun sunumu ve çocuk hakları bağlamında değerlendirilmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2012(34), 66-82.

Ponte, C. (2005). Our Child and the Others: Pictures of Children in the News Media. *Kültür ve İletişim*, 8(2), 17-43.

Ponte, C. (2007). Mapping news on children in the mainstream press. *European Societies*, 9(5), 735-754. doi:10.1080/14616690701412855

Rogow, F., ve Scheibe, C. (2008). *Basic ways to integrate media literacy and critical thinking into any curriculum*. ABD: Ithica College.

Sak, R. Sak, İ.T.Ş., Şendil, Ç. Ö., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256. doi:10.33400/kuje.843306

Santrock, J. W. (2010). *Life-Span Development*. ABD: McGraw-Hill.

Araştırma Makalesi

Theis, J. (2018). *The state of international children's rights*. Better Care Network. https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/CPC_State-Intl-Children-Rights_FINAL-1.pdf

Tok, A. İ., Güneş, N., Güngör, İ., ve AYTEKİN, Ç. (2019). Yazılı basında çocuk haberlerinin sunumu. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (2019)5, 542-554. doi:10.21733/ibad.627439

TOTAL-CHEVIRON, N. (2011). Çocuk hakları ve medya. M. H. Şirin (Ed.), *Medyanın şiddete dayalı işleyişi ve çocukların maruz kaldığı olumsuzluklar*. içinde (ss. 185-208). İstanbul: Çocuk Vakfı.

Tutar, C. (2014). Yazılı basında çocuk haklarının temsili: hürriyet, cumhuriyet, sabah ve zaman gazeteleri üzerinde yapılan bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 9(34), 5760-5786. doi:10.19168/jyu.75919

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti. (1998). *Türkiye gazetecileri hak ve sorumluluk bildirgesi*. <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi/bildirge.html>

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği. (2020). *Dünyada ve Türkiye'de çocuk hakları*. <https://www.umhd.org.tr/wp-content/uploads/2020/12/C%CC%A7ocuk-Haklari-Raporu-1.pdf>

ULUSOY, H. Ö. (2019). Yerel basında çocuk odaklı habercilik: akdeniz gerçek ve antalya gündem gazeteleri üzerine bir araştırma. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 9(18).

United Nations International Children's Emergency Found. (2023). *The state of the world's children 2023: for every child, vaccination*. <https://www.unicef.org/media/108161/file/SOWC-2023-full-report-English.pdf>

United Nations. (1989). *Convention on the rights of the child*. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>

USTA, E., ve YÜKSELER, M. (2021). Afetlerde sosyal medya kullanımı ve etik ikilemler: İzmir Seferihisar depremi örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2), 249-269. doi:10.35341/afet.981246

UZUN, R. (2014). Çocukların medyadan ve medyada korunması çocuklara yönelik etik davranış kurallarının incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 22, 152-167. doi:10.31123/akil.441955

Extended Summary

It is known that with the developing technology, the place and importance of media in life has increased and the world has become a world structured by media. In this direction, online journalism through the internet, which is provided by technology, is more effective than traditional journalism in reaching the news and plays an important role. Online newspapers provide many benefits to the reader, but they also bring some harm. Especially the fact that children have not reached full maturity both mentally and physically makes them more vulnerable to the negative effects of mass media. According to the United Nations Convention on the Rights of the Child, every human being is a child until the age of 18. Children are more vulnerable to physical and psychological harm than adults. Being a child inherently means being at risk. The definition of childhood as a period different from adulthood and the idea that it has special needs formed the basis for the emergence of children's rights. Children's rights, which have developed over time, have also developed the understanding of being child-oriented in media and journalism. Although many organizations both in Turkey and around the world have principles to protect children's rights in the news, it is known that children's rights are violated in most of the news. After the literature review, it is noteworthy that few studies examine the news on internet news sites. In this respect, this study differs from other studies. In addition, it is thought that examining how children at risk are covered in the media will contribute to many disciplines such as health, education, media, etc. From this point of view, the aim of the study is to examine the news about children published on the websites after the Kahramanmaraş earthquake.

This study, which examines the news about children published on the internet after the earthquakes in Kahramanmaraş is in the qualitative research model. In the study, document analysis method, which is one of the qualitative research designs, was applied. Purposive sampling method was used in the selection of the news to be included in the research. Between February 6, 2023 and March 5, 2023, news about children on internet news sites were determined through Google News. Between the relevant dates, 368 news articles searched with the tag "child" were reached. A total of 160 news stories were included in the study group in a four-week period, 40 news stories each week. The data of the study were obtained with the "News Analysis Form". Content analysis method was applied in the analysis of the data.

In the news about children on the Internet after the Kahramanmaraş earthquakes, 50 of the children were included individually and 110 of them were included as a group. In the analyzed news reports, there are 30 girls and 20 boys who are the subject of individual news reports. When the analyzed news reports and studies are examined, it is seen that there are news reports on both genders. In the news about children on the internet after the disaster, children between the ages of 7-11 were the most common subjects of the news. There are limited studies in the literature investigating the ages of children who are the subject of the news. As a result, the principles of journalism and children's rights should be taken into consideration in every news report on individuals between the ages of 0-18. It was concluded that news items on missing/unaccompanied minors, rescue and death constituted almost half of all news items. In the news items included in the study, almost all of the images of children were shared in an open/recognizable way. After the analysis, it is seen that there are violations in more than half of the news, and there are multiple violations in the violated news. When the news in which the children were interviewed was examined, it was concluded that violations were detected in all of the news. When the news about children on the internet after the Kahramanmaraş earthquakes were analyzed, it was observed that there were many violations in the news and children were presented with negative themes.

In line with the research results, the following suggestions can be given: Children's personal information (name, age, image, information about their environment, etc.) should not be used explicitly in the news. Children should not be presented in the news with inappropriate news language. Children should not be presented with negative themes in the news. When interviewing children, permission must be obtained from the child and his/her family. All principles and rules clearly stated in news concerning children must be implemented. Child-friendly institutions and non-governmental organizations are

Araştırma Makalesi

required to complain about news in which violations are detected and to follow up on them. Child-focused journalism courses should be added to the curriculum in departments related to journalism. It is necessary to investigate more the news concerning children after the earthquake.